

Předznačování kontrol

Metodický manuál pro závody OB

Radim Hošek a Organizační a metodická komise sekce OB ČSOS
verze 1.1, 7. dubna 2022

Pro potřeby pořadatelů závodů publikujeme tento manuál jako jeden z možných přístupů k předznačování kontrol. Těm, kteří mají v klubu dlouho zavedený systém, doporučuji jako inspiraci k jeho vylepšení o některé drobnosti.

Tento manuál byl základem pro přednášky na semináři rozhodčích a v rámci Metodické střezy¹, které sehrály roli recenzního řízení. Mnohé připomínky, které na přednáškách od účastníků zazněly, byly do manuálu zapracovány. Díky za ně! A pokud budete mít při čtení tohoto manuálu pocit, že by stálo za to něco doplnit či upravit, pošlete mi svou připomínku na radimho@gmail.com.

Manuál jakožto interní dokument předběžně vydáváme v této syrové podobě, po vytvoření jednotného vizuálu dokumentů ČSOS se dočká i odpovídající grafické úpravy. Díky za pochopení.

1. Úvodem

“Předznačování kontrol” je slovní spojení, které se vlastně nepoužívá (a omlouvám se za jeho použití), prakticky vždy se mluví o používaném materiálu. Tedy **lístečkování, štítkování, kolíkování**, atp. Já budu dál psát BÚNO² o lístečkování, dosadte si tam libovolný jiný výraz.

Jednoznačným cílem je, aby se eliminovaly a) riziko chyby; b) časové ztráty při určení správného umístění kontroly při roznosu kontrol v den závodu.

Proč předznačovat kontroly?

- utvrzení roznašeče ohledně přesného umístění kontroly;
- časová optimalizace roznosu, eliminace rizika chyby;
- vyřešení přesného umístění kontroly v předstihu (ne v den závodu);
- zajištění férovosti kontroly;
- jistota, že na "všech kontrolách někdo byl".

Někdy se ale předznačování neprovádí, zejména pokud je pravděpodobné, že lístečky na místě nevydrží do závodu (zejména v obydlých nebo turisticky exponovaných lokalitách).

Speciální kapitolku věnuji sprintovým disciplínám, které běžně bývají v městském prostředí, které klade jiné nároky než lesní disciplíny.

¹ Záznam této přednášky na YouTubovém kanále ČSOS najdete na adrese: <https://youtu.be/RggzwpZ84w>.

² BÚNO = bez újmy na obecnosti (matematický slang).

2. Kdy předznačování provádět

Na předznačování jsou jasně daná časová omezení z obou stran. Tedy ne dříve než

- jsou umístění kontrol definitivní; a
- ne moc dlouho dopředu (degradace okusem zvěře, počasím, turisty, ...).

Určitě platí, že lístečkování nemá být první návštěvou stavitele v terénu. A na druhou stranu je potřeba lístečkovat v dostatečném předstihu, aby byl čas reagovat na rozpory (úprava vedení tratí například v důsledku těžby) ještě před tiskem map.

Z diskuse mezi rozhodčími vyplynula shoda, že ideální časové okno je 4–2 týdny před závodem.

3. Kdo má předznačování provádět

V praxi se používá několik možností, všechny mají své plusy a minusy.

1. Lístečkuje stavitel, kontroluje hlavní rozhodčí
 - + je kontrola olístečkování,
 - komplikace, pokud HR lísteček nenajde: řešením je ideálně třetí, společná návštěva prostoru, v jednodušším případě i (video)telefonická konzultace.
2. Lístečkují oba spolu, kontrolují roznašeči
 - (někdy 2 týdny předem, někdy až při roznosu...),
 - + lepší možnost kontroly problematických míst, možnost změny přímo v lese,
 - riziko "nikdo nemapuje": pohyb po lese ve dvojici a spousta témat k řešení může vyústit v triviální (ale fatální) paralelní chybu³.
3. Štítkovací výprava (třeba 6 členů klubu se domluví na společném štítkování)
 - + časová úspora (zejména se používá u závodů na začátku sezony, kdy jsou zásadním limitujícím faktorem nízké teploty);
 - není možné jasně stanovit jednotný postup při řešení sporných momentů; běžný člen výpravy má tendenci lísteček umístit za každou cenu, třeba i na úkor férovosti kontroly. HR by proto měl zkontrolovat všechny lístečky!

³ Zvlášť v případě, kdy pak kontroly roznáší sám stavitel a jde při roznosu po paměti, může mít taková chyba fatální následky.

4. Používaný materiál

Používaný materiál se také napříč pořadajícím oddíly liší, jak už jsme naznačili v úvodu. Nejčastější varianty jsou:

Papírové lístečky. Malé lístečky lze připravit na domácí tiskárně (a soubor pak používat opakovaně). Pro lepší odolnost proti rozmarům počasí se ještě přelepují izolepou nebo laminují⁴.

Plastové (pretexové) kartičky. Odolnější varianta téhož, jen asi málokdo umí na pretex tisknout doma.

Šatnové bloky. Pořád používaná varianta, která eliminuje čas přípravy lístečků.

“Mlíko”. Plastová vytyčovací páska, zkratka mlíko. Stačí 20-30 cm na jednu kontrolu. Pozor, nejsme jediní uživatelé lesa, kteří ji využívají. Může vést k nižší trvanlivosti (někdo ji odnese).

Napínáčky (rýsováčky). Pozor, přesypat do plastové krabičky (např. od léků, ne celootvíratelné), klasickou papírovou krabičku v kapse rozmočíte potem. Používat s respektem k přírodě - pouze do kůry vzrostlých stromů, pařezů, atp..

Sešivačka. Ideálně nastřelovací, kancelářská asi nebude stačit. Pozor na kompatibilitu s materiálem lístečku (slabá sešivačka a plastová kartička není dobrá kombinace).

Plastové (elektrikářské) stahovací pásky. K použití tam, kde nelze použít napínáčky (pouze mladé stromky, které bychom poškodili). Je dobré na to myslet při přípravě lístečků (díra na provlečení).

Vytyčovací kolíky. Nejtrvanlivější způsob, ale poměrně nákladný (finančně, pokud kupujeme, časově, pokud vyrábíme) a také těžký.

5. Sprintové disciplíny

U lístečkování sprintových kontrol jsou dva zásadně odlišné aspekty oproti lesu:

- trvanlivost značení ve městech je obecně nízká;
- často chybí na místě kontroly něco, kam by se dalo značení umístit; přitom přesné umístění kontroly je vlastně důležité (a dávat lísteček o 3 m vedle už dost dobře nepostačuje).

Troufám si tvrdit, že neexistuje ustálená “best practice”. Lze se setkat s následujícími metodami.

Fotokniha. Předznačování spočívá v obcházení kontrol s jedním stojanem s lampionem a focením. Roznašeč potom dostane soubor fotografií s umístěním kontrol.

+ v terénu není žádné značení, které by mohlo zmizet

- vegetace se na jaře silně mění a některá místa se mohou vizuálně hodně lišit při roznosu oproti pořizování fotek

- pro roznašeče je to nepraktické (a často končí kniha v batohu a tam je k ničemu)

⁴ Lepidlo izolepy ale údajně láká divoká prasata, laminace po rozstříhání zase obvykle ztrácí účinnost..

Geodetické značky (plastový kroužek s hřebíkem).

+ nenápadné, nemá tendenci mizet, odolá i sekání trávy

- není snadno ke koupi na malých městech, náklady navíc (cca 15 Kč/ks)

Geodetický sprej. Asi bych se necítil úplně příjemně při sprejování čísel na dlažbu v historickém centru, ale používá se. Značení bez kódu (jen malý křížek) s sebou nese riziko roznesení špatné kontroly.

"Jako v lese". Má nevýhody - lístečky jsou nápadné a mizí, není je k čemu přichytit, dřevěné kolíky leckde neumístíte, případně zmizí při sekání trávy.

Nic. Překvapivě asi nejrozšířenější metoda. Vychází jednak z toho, že sprintové kontroly mají být technicky jednoduché, proto je jejich umístění spíš jednoznačné a druhak z toho, že prostor závodu bývá malý a případné nejistoty při roznosu je snadné vyřešit.

6. Závěrečné tipy

Kód. Ať už je předznačeno čímkoli, vždy by mělo nést i informaci o kódu kontroly⁵.

Barvy. Pokud pořádáme dvojjávod (nebo i více etap), je důležité navzájem jasně odlišit lístečky/kolíky, ideálně barevně. Nápis na lístečku "sobota / neděle" je spíš nedostatečný.

Další informace na lístečku. Kontakt na web oddílu nebo datum závodu? Nebo apel "nedonášejte"? Za mě raději nic. Apel na neodnášení podle mě moc lidí neodradí. Datum závodu se může změnit (covid, sníh, ...) a pak působí lísteček jako "zapomenutý nepořádek". Cokoli, co identifikuje pořadající oddíl, je pak komplikací, pokud se (přes veškerou snahu) zapomené lísteček v lese. Je to podepsaný kus nepořádku, potenciální problém při žádosti o další pořádání.

Výška. Nízko umístěný lísteček je často skrytý před pohledy návštěvníků lesa (a spíše tedy vydrží), na druhou stranu dostupnější pro okus většimu spektru zvířátek (a méně tedy vydrží).

GPS. Platí to samé, co u roznosu. Pozor, ať nevyzradíte umístění kontrol automatickým uploadem aktivity z vašich GPS hodin. Na druhou stranu přecején sám sebe stavitel nebo hlavní rozhodčí ohlídá daleko snáze než skupinu 10 roznašečů a může to dobře posloužit pro ověření správnosti roznesení. Neocenitelné je to pak na závodech typu horský OB nebo rogaining.

Čas. Počítejte s časovou náročností lístečkování. Velký middle (ŽB nebo Oblž velké oblasti) na 100 kontrolách trvá cca 5 hodin, méně kontrol jen o málo míň (prostor bude plus minus stejný), klasická trať ještě víc (závislé na velikosti prostoru).

Klacek. Asi samozřejmost, která ale hodně chybí ve městech: pokud na místě kontroly chybí vhodný objekt na připnutí lístečku, lze vždy využít (v blízkém okolí nalezený) klacek, který zapíchneme nebo třeba opřeme o objekt kontroly. Lísteček se pak i roznašečům dobře hledá, nepřírozeně umístěný klacek totiž v lese upoutá pozornost. Hojně využívané například v pískovcových terénech.

Počasí. Perlička na závěr: jen výjimečně bývá stejné počasí na lístečkování jako na závod. Toto "pravidlo" slouží zpravidla jako útěcha, když je při lístečkování hnusně.

⁵ V tomhle je nebezpečné "vyrábět" kódy až na místě (třeba fixou na mlíko) - může dojít k chybě anebo prostě jen zapomenutí na nějakou kontrolu.